

Jerusalem den 28 mars 2009

Kära vänner!

Lagom till purimfesten den 9 mars återkom jag till Jerusalem efter mitt sedvanliga besök i Sverige under februari. Det blev många kurser, föredrag och gudstjänster och många kära återseenden och nya bekanskap

Fikonlöven spricker ut.

under en resa från Malmö i söder till Boden i norr. Det som gör denna senaste resa så speciell är dock inte den stora geografiska spridningen utan att jag fick besöka så många olika platser på vår religiösa karta. Det är förunderligt hur studiet av den kristna trons rötter, den djupa relationen mellan Gamla och Nya testamentet och förhållandet mellan judar och kristna kan förena människor över så många samfundsgränser.

Fast egentligen skulle det inte förvåna, när man betänker att vi rör oss på ett plan djupare än de frågor som lett till kyrkostrider och samfundssplittringar senare i historien. Därför betecknade den schweiziske teologen Karl Barth kyrkans relation till det judiska folket som den

riktigt stora ekumeniska frågan. Det borde ju vara så att ju djupare vi gräver i vårt rotsystem, desto närmare kommer vi varandra. I varje fall känns de samfundsskiljande frågorna då inte längre lika aktuella.

Så kunde jag ena dagen besöka en pingstkyrka och nästa dag ha en hel studiedag i romersk-katolska kyrkan. Därefter var jag på en av Svenska kyrkans kursgårdar, för att sedan besöka en grupp där de flesta samfund fanns representerade.

Det största av allt var dock inbjudan till Stockholms stora synagoga, där jag på en sabbat först fick predika i den progressiva gruppen av församlingen för att sedan leda ett seminarium med hela judiska församlingen. Det var mycket gripande att få ta emot detta stora förtroende och möta en sådan generositet. Som teolog kan jag inte låta bli att tänka på det faktum att jag under min utbildningstid aldrig fick uppleva att någon representant för Bibelns första förbundsfolk bjöds in att föreläsa för oss studenter. Visst skulle vi kristna oftare behöva lyssna till Paulus påminnelse: "Det är inte du som bär roten utan roten som bär dig" (Rom 11:18).

Inte heller kan jag glömma vad jag hörde flera gånger: judar som berättade att de aldrig tidigare upplevt en så fientlig stämning i Sverige som nu. Själv fick jag en liten aning om det när jag talade på Samfundet Sverige-Israel i Malmö och fick ha polisbevakning. Vad talade jag om? - "Antisemitismen - gammal och ny". Ämnet är högaktuellt. Men vi bör givetvis också tänka på att - som någon träffande uttryckt det - "anklagelsen för antisemitism är en för allvarlig sak för att utdelas på osäkra grunder". Ja, var går gränsen mellan politisk kritik av Israel och ren antisemitism? Man kan utan vidare säga att den gränsen är överskriden när judar i Sverige angrips och kränks på grund av det som händer i Mellanöstern och exempelvis inte längre öppet vågar bära sin Davidsstjärna eller sin kippa. En del av det jag tog upp i mina föreläsningar finner man i den lilla bok om antisemitismen i historia och nutid som jag skrivit och som inom kort kommer att läggas ut på SKMA:s hemsida (www.skma.se).

En som är outtröttlig i kampen mot antisemitismen i dess mångfald är Jesper Svartvik, som torde vara känd för de flesta läsare av detta nyhetsbrev. Han var min student vid Svenska teologiska institutet våren 1990 och var sedan bland initiativtagarna till den jubileumsfond för

Jesper Svartvik

judisk-kristna relationer som instiftades i samband med min femtioårsdag för tio år sedan. Jesper har alltsedan dess ingått i styrelsen. Han är också tillsammans med mig utgivare av den skriftserie - Skrifter om judisk och kristen tro och tradition - som jubileumsfonden ger ut. Genom böcker, artiklar, föreläsningar och förkunnelse har han blivit känd och respekterad i vida kretsar. Ett uttryck för det förtroende han röner är ordförandeskapet i Svenska kommittén mot antisemitism (SKMA).

I maj i fjol utnämndes han till innehavare av den nyinrättade Krister Stendahlprofessuren i religionsteologi vid Lunds Universitet med tjänstgöringsskyldighet vid Svenska teologiska institutet i Jerusalem, och den 27 mars installerades han i Lund under högtidliga former. Vi gläder oss tillsammans med honom och hans familj och önskar honom all lycka och välsignelse i de många viktiga uppgifter som väntar.

I sin installationsföreläsning presenterade den nye professorn sitt ämne så här:

Bakom det svenska ordet "religionsteologi" finns den etablerade engelska termen "theology of religions", dvs. i plural. Mitt eget förslag till definition av ämnet religionsteologi är "studiet av religionernas utrikespolitik", dvs. en granskning av hur religiösa personer i historia och nutid relaterar till andra religiösa traditioner. Är den andre min fiende som måste bekämpas, en bekant som jag hälsar artigt på när vi träffas några gånger per år, en vän som jag söker upp i svåra tider och som jag gärna rådfrågar i valsituationer, eller kanske en okänd släkting?

Jag vill också gärna återge avslutningen av föreläsningen, som hade ämnet "Jag är Josef, er bror, som ni sålde till Egypten":

Rubriken för denna installationsföreläsning är hämtad från 1 Mos 45. Vi befinner oss mitt i en berättelse om familjemedlemmar som återförenas efter en smärtfylld historia av svartsjuka, skam, skuld och sorg. Det är syskon som inte har sett varandra på länge som nu sitter vid samma matbord mitt emot varandra. På hebreiska är det än mer konkret uttryckt: "de satt inför hans ansikte" (1 Mos 43:33).

I judars, kristnas och muslimers smärtfyllda historia har det funnits mycket misstänksamhet, överlägsenhet, underordning och känsla av underlägsenhet; avundsjuka, okunskap, våld och död. Men det finns också en annan sida: samtal, brobryggande, respekterade forskningsinstitut, som Svenska teologiska institutet, som vill sprida kunskap och motarbeta fördomar och förakt – genom att de, som syskon, kan sitta tillsammans.

I 1Mos 43 inbjuder Josef sina syskon till en måltid – och i kapitel 45 riktar han följande ord till sina syskon: "Jag är Josef, er bror, som ni sålde till Egypten". Här finns tre korta utsagor som nästan kan fungera som *ett religionsteologiskt handlingsprogram*:

1. "Jag är Josef ..." – Låt den andre definiera sig själv!

Krister Stendahl påpekade ofta att en grundregel i religionsdialog måste vara: "låt den andre definiera sig själv." Ett fundamentalt fel i historien har varit att de andra har beskrivits på ett sådant sätt att de aldrig någonsin skulle känna igen sig. Låt den andre komma till tals, låt den andre presentera sig själv, lyssna till den andres berättelse.

2. "... er bror ..." – Underskatta inte samhörigheten!

Ett andra steg är att minnas samhörigheten mellan de olika trostraditionerna. Det finns så mycket som förenar judar, kristna och muslimer. Samtidigt är det väsentligt att inte begränsa samhörigheten genom att enbart beskriva den som en åsiktsgemenskap – där finns också något annat, något ännu viktigare, något som snarare är att likna vid en syskongemenskap. Syskon kan vara lika eller olika, de kan ha samma livsinriktning eller inte – det är inte det som är det avgörande för om de är syskon eller inte...

3. "... som ni sålde till Egypten" – Samtala även om svåra frågor!

Det finns i religionsdialogen särskilda problemområden: särskilt svåra frågor och särskilt tragiska historiska händelser och särskilt traumatiska upplevelser. Alla dessa smärtsamma erfarenheter, svåra umbäranden, förföljelser och folkfördrivningar bär judar, kristna och muslimer inom sig, och de för dem med sig till samtalsborden. Dessa känslor och erfarenheter får inte viftas bort lättsinnigt av de andra, men de kan inte heller i längden undvikas. Också svåra ämnen kan och bör behandlas – med respekt för den andres integritet.

Under många hundra år har vi prövat alternativet till respektfulla samtal. Vi vet alla vart det har lett: rakt in i en återvändsgränd av förakt, fördömanden, förnedring, förföljelser och förintelse. Det är därför det är så glädjande när judar, kristna och muslimer – kanske i högre grad än någonsin tidigare i historien – samtalar med varandra (Ps. 133:1). Jag är hedrad och rörd över möjligheten att få verka som den förste innehavaren av Krister Stendahls professur i religionsteologi. Må hans namn bli en välsignelse.

Ja, må nu även Jesper få bli till välsignelse för många under många år!

Så vill jag påminna om årets sommarkurser i Skellefteå i norr och på Helsingön i söder. Programmet bifogas nedan. Vi hoppas få se många av er som läser dessa rader där!

Varmt välkomna!

Här är nu så vårligt och vackert. Det är lika överraskande underbart varje år. Och snart står påsken för dörren. I år sammanfaller den judiska och den kristna påsken. Den judiska påsken inleds med påskmåltiden kvällen före skärtorsdag. Till sist vill jag därför önska er alla en ljus och välsignad påskhögtid:
Chag sameach - Glad påsk!

Er tillgivne

Anemonerna blommar

”Ingen kan se Gud och leva” (2 Mos 33:20) – om Gud, gudsbilder och avbilder

Förbudet mot avgudadyrkan är Bibelns mest grundläggande. Gud får inte avbildas, ej heller kan han ses av mänskliga ögon eftersom han är oändligt större än alla våra bilder och begrepp.

Samtidigt har Gud uppenbarat sig för oss människor. Han har på olika sätt vänt sitt ansikte till oss och gjort sin röst hörd. Den Evige har gått in i tiden och den Högste har tagit sig an de lägsta här på jorden. Hela den bibliska uppenbarelsen handlar om en Gud som stiger ned och skruvar ned sin bländande härlighet på sparlåga, för att vi människor ska kunna fatta och ta till oss något av den. Därför behöver vi också bilder av Gud. Kristna ser i Kristus på ett särskilt sätt Guds väsens avbild. Människorna kallas också Guds avbilder.

Men vad är då en tillåten bild av Gud? Vad menas med en avgud? Vad menar kristna med tron på en treenig Gud? På vilket sätt är Jesus Gud? Var finner vi den helige Ande i ”Gamla testamentet”?

Under några intensiva och samtidigt vilsamma studiedagar i en underbar miljö ska vi ägna oss åt dessa och många andra frågor. Vi hoppas att vår kurs ska hjälpa oss till djupare insikter i sambandet mellan Gamla och Nya testamentet och till bättre förståelse mellan judar och kristna.

Kursen äger rum på **Stiftsgården i Skellefteå** den **23– 26 juni** och på **Helsjöns folkhögskola** (mellan Borås och Varberg) i södra Västergötland veckan därefter, den **29 juni – 2 juli**.

För närmare information:

Stiftsgården i Skellefteå, www.stiftsgarden.se.

Anmälan görs till Anna-Greta Norén, Älvsbyvägen 1585, 941 92 Arnemark;
tel. 0911-71065; ag.noren@spray.se. Anmälan senast 1 juni.

Helsjöns folkhögskola, 519 89 Horred; tel. 0320-205830;

helsjon@helsjon.se; www.helsjon.fhsk.se. Anmälan senast 1 juni.

Sprid gärna denna inbjudan vidare! Vi ser med glädje fram emot att få träffa både gamla och nya vänner till sommaren!

Varmt välkomna!

Göran Larsson

Jesper Svartvik

Göran Larssons jubileumsfond för judisk-kristna relationer:

Adress i Israel: Hatekufa 17/4, 92628 Jerusalem;

tel. 00972-2 648 1979 eller 00972-50 685 0346 (mobil)

E-postadress: goran.larsson@judiskkrstnarelationer.se

Hemsida: www.judiskkrstnarelationer.se

PlusGiro (Postgiro) 195 85 45-4

Bankgiro 5374-4249